

*Народжені в Україні
Видавні жінки в
художніх творах*

Серія віртуальних виставок

Запорізька обласна універсальна наукова бібліотека,
Відділ наукової інформації та бібліографії, 2015 р.

Рівноапостольна

княгиня Ольга

Мабуть, немає жодного свідомого українця на світових обширах, котрий би заперечив виняткове значення й особливу роль жінки в історії нації, держави.

Володимир Качкан

Ольга або **Свята Ольга** (хрещене ім'я Олена; *910 — 24 липня 969) — Велика княгиня Київська, дружина князя Ігоря I, канонізована Православною Церквою. Княгиня Ольга була першою християнкою на княжому престолі.

Стародавні літописи практично нічого не говорять про походження і юність Ольги. Вона народилася у Пскові й належала до знатної родини. Стала дружиною київського князя Ігоря бл. 930 р. У 945 р. Ігор був убитий древлянами. По смерті чоловіка Ольга правила державою від імені малолітнього сина Святослава. Під час свого правління Ольга ліквідувала Древлянське племінне княжіння (945), «установила» інші руські землі, упорядкувавши та унормувавши збирання данини й організувавши по всій країні князівські погости та стоянки – місця зберігання зібраної данини, осередки судочинства і центральної влади. У зовнішній політиці княгиня підтримувала дружні стосунки із Візантією, що мали не лишень велике політичне значення, але й досить тривку економічну основу.

Під час відвідання Константинополя у 955 році Ольга урочисто охрестилася в Соборі святої Софії, прийнявши хрещення від патріарха Феофіліктія та імператора Костянтина VII Багрянородного. 959 року Ольга відправила посольство до німецького короля Оттона I, з запрошенням на Русь єпископа і священників, на що король погодився і надіслав єпископа Адальберта організувати на Русі християнську ієрархію. Княгиня Ольга приділяла належну увагу медицині.

Вона заснувала в Києві лікарні, а догляд за хворими доручила жінкам.

До 964 року літопис відносить початок самостійного княжіння Святослава I, що може свідчити про відхід Ольги від державних справ. По смерті була похована за християнськими звичаями.

Княгиня Ольга була причислена до лику святих рівноапостольних у 1547 році, її пам'ять вшановується і православною, і католицькою церквами.

Художні твори

Бабицька Т. М. Княгиня Ольга : повість, оповідання / Тетяна Марковна Бабицька. – Київ : Молодь, 1990. – 216 с. – (Перша книжка прозаїка).*

Повість молодій дніпропетровській письменниці охоплює порівняно невеликий, але надзвичайно насичений важливими подіями період історії Київської Русі кінець IX—перша пол. X ст., коли під владою Києва відбувалося об'єднання східно-слов'янських племен. Стрімкий сюжет повісті захоплює гострими, часом драматичними сценами. Письменниці вдалося створити цікавий образ княгині - привабливої жінки і владної, розумної давньоруської правительки. Дія оповідань відбувається в Київській Русі за княжих часів та в античній Греції.

Остромира М. Подай керму : історичне оповідання про княгиню Ольгу / Марія Остромира. - Філадельфія : Америка, 1952. - 111 с.*

Марія Остромира (1900-1969) народилася в Україні, після Другої світової війни з родиною емігрувала до США. Написане перед війною історичне оповідання "Подай керму" було видано вже в еміграції у 1952 році. В оповіданні авторка змальовує в легкій розповідній формі життя княгині Ольги, яка по смерті свого чоловіка князя Ігоря перебрала провід княжої держави. І хоча літературні критики того часу мали деякі зауваження до будови твору, він цікаво читається, а постать княгині Ольги сприймається тепло та душевно.

* Є у фондах ЗОУНБ

Іванченко Р. Отрута для княгині : роман / Раїса Іванченко. – Київ : Спалах, 1995. – 464 с. – (Український історичний роман).*

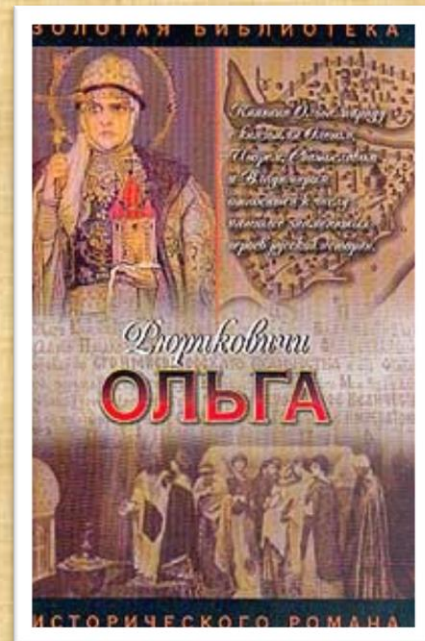
Хто вона, княгиня Ольга, ця мудра державна діячка, жінка, яка змогла потіснити владолюбних мужів, підступних варягів і сісти на древньому київському престолі? Яким має бути керманіч держави, хто взагалі має право керувати долями народів і якою ж має бути жінка — володарка держави?

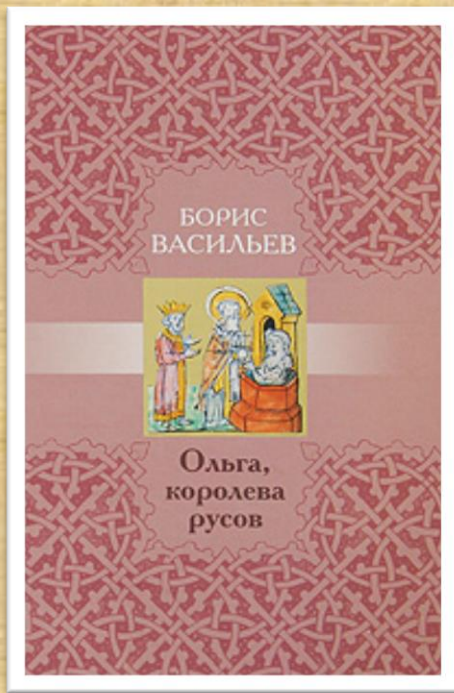
Роман відомої української письменниці Раїси Іванченко розповідає про тяжку добу Х століття і проблеми, які хвилювали тодішнє суспільство і які є актуальними для кожної епохи. Княгиня Ольга, князі Олег, Ігор, Святослав, візантійські імператори Костянтин Багрянородний, Роман Лакапін, болгарський цар Симеон та інші видатні постаті виринають з п'ятьми історії.

Кайдаш-Лакшина С. Княгиня Ольга : ист. роман / Светлана Кайдаш-Лакшина. - М. : АСТ, Астрель, 2002. - 464 с. - (Серия: Золотая б-ка ист. романа. Рюриковичи).

Про велику руську княгиню Ольгу, дружину київського князя Ігоря Рюриковича, розповідає новий роман письменниці-історика Світлани Кайдаш-Лакшиної.

Княгиня Ольга (у хрещенні Олена) правила Київською Руссю після загибелі чоловіка, князя Ігоря Рюриковича, як регент з 945 до приблизно 960 року. Перша жінка-правителька на Русі прийняла християнство ще до хрещення Русі.

Васильев Б. Ольга, королева руссов : роман / Борис Васильев. – М. : ПРОЗАиК, 2009. – 320 с.

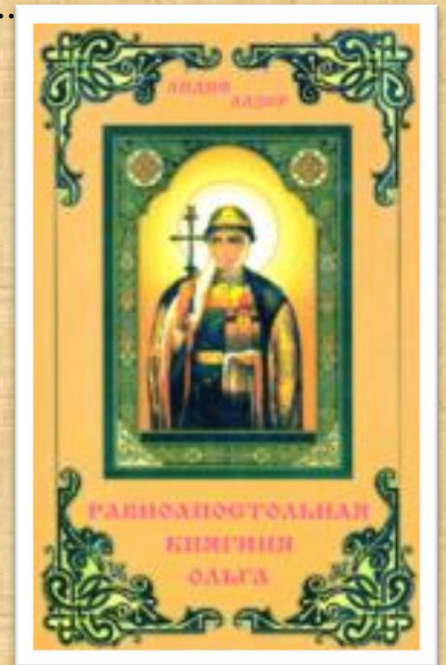
«Ольга, королева русів» - продовження роману Бориса Васильєва «Віщий Олег» (у цикл творів про князів Київської Русі входять також романи «Князь Святослав» і «Ярослав та його сини»).

Доля Ольги, дочки Олега, жінки мудрої і прозорливої, яка набагато випередила свій час, була нелегка, а часом і трагічна. Вона все життя прагнула знайти кохання, але одружилася з Київським князем Ігорем лише з політичних міркувань. Завжди хотіла миру між слов'янами, але була змушена жорстоко придушити повстання племені древлян. Зробила все, щоб побачити сина Святослава на князівському престолі, але у відповідь отримала лише синівську ненависть - молодий князь не пробачив матері, що вона прийняла і активно поширювала християнство на Русі ...

Лазор Л. И. Равноапостольная княгиня Ольга : ист. роман в стихах / Лидия Ивановна Лазор. - Луганск : Литература, 2005. - 288 с.

Роман Л. Лазор охоплює події, що відбуваються IX-X ст. у Київській Русі. Автор змогла висвітлити особливості того періоду і розкрити яскравий та незвичайний шлях життя княгині, барвисто і хвилююче показати любов Ольги до Ігоря. З особливим натхненням у книзі описується витончена краса героїні, її високий розум, цнота, милосердя і благочестя, внутрішній світ княгині, її митарства в пошуках Бога історичного й боротьбу з язичництвом.

Глибоко увірувавши в Христа, Ольга не зійшла зі шляху Господнього, а стала на апостольську стежину, несучи в серця людей надію на спасіння.

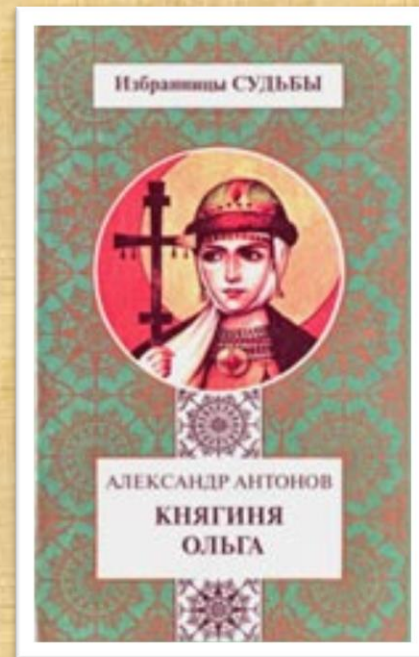
Павлищева Н. Княгиня Ольга : [роман] / Наталья Павлищева. - М. : Эксмо, 2011. - 384 с. - (Женский исторический бестселлер).

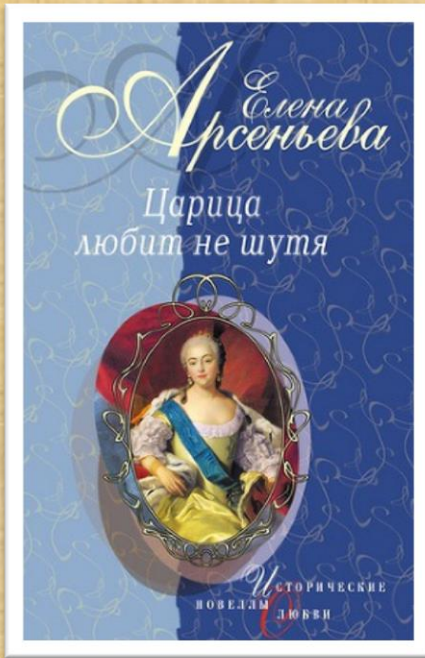
Легендарна княгиня Ольга. Перша жінка-правителька на Русі. Мати великого Святослава. Дружина князя Ігоря, вбитого древлянами, яка не тільки помстилася вбивцям чоловіка, спаливши їхню столицю Іскоростень разом з усіма жителями, але й втримала владу в своїх руках, ставши першою і останньою жінкою на Київському престолі. Чверть століття Русь процвітала під її благословенним правлінням, не знаючи воєн і міжусобиць (древлянська кров була єдиною на її совісті). Її руки просив візантійський імператор. Але саму Ольгу наздогнав загальний рок всіх великих жінок - пожертвувавши власним життям заради процвітання рідної землі, вона так і не знайшла жіночого щастя ...

Антонов А. И. Княгиня Ольга: роман / Александр Антонов. - М. : ТЕРРА - Книжный клуб, 1999. - 352 с. - (Избранницы судьбы).

Роман О. І. Антонова присвячений княгині Ользі - фігурі у вітчизняній історії значної, але не дуже добре відомої широкій читацькій публіці.

Грунтуючись на історичному матеріалі, зокрема, на дослідженнях М. М. Карамзіна, С. М. Соловйова, В. Й. Ключевського, автор створює образ цієї непересічної жінки - розумної, пристрасної і суперечливої: спочатку жорстокої язичниці, потім мудрої християнки.

Арсеньева Е. Ночь на вспаханном поле. Княгиня Ольга // Арсенъева Е. Царица любит не шутя : ист. новеллы о любви / Елена Арсенъева. – Москва : Эксмо, 2004. – С. 69-101.

На портретах вони величаві і неприступні. Їхні долі оточені домислами, плітками, наклепами як сучасників, так і нащадків. А якими були ці жінки насправді? Чи доводилося їм випробувати те, що було доступно простим підданам: кохати і бути коханими? Чоловіки цариць могли заводити фавориток і прилюдно надавати їм знаки уваги ... Тому тільки таємно, соромлячись і ховаючись, дружини самодержців давали волю своїм почуттям.

Про щасливе і нещасливе кохання жінок-правительок: княгині Ольги, дочки Петра Великого Єлизавети, імператриці Анни Іоанівни та інших - читайте в блискучих новелах Олени Арсенъевої ...

Література про життя та діяльність

1. Берест Д. Княгиня Ольга // Літописні непорозуміння : історичні статті / Д. Берест. - Вінниця : Книга-Вега, 2006. – С. 25-35.
2. Геник С. Ольга // 150 видатних українок / Степан Геник. – Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 2003. – С. 143.
3. Горський В. С. Ідеал мудрості: рівноапостольна княгиня Ольга // Святі Київської Русі / В. С. Горський. - К. : Абрис, 1994. – С. 23-52.
4. Гусак С. В. Княгиня Ольга // Легендарні постаті України / С. В. Гусак. - Х. : Торсінг плюс, 2009. – С. 8-9.
5. Ісаїв П. Звідки Русь-Україна прийняла Християнство? / П. Ісаїв. - Філадельфія : "Америка", 1952. - 72 с.
6. Княгиня Ольга // Видатні постаті в історії України IX-XIX ст. Короткі біографічні нариси. Історичні та художні портрети / В. І. Гусєв [та ін.] - К. : Вища школа, 2002. – С. 19-21.
7. Козуля О. Рівноапостольна Ольга // Жінки в історії України / Олесь Козуля. – К. : [Укр. центр духов. культури], 1996. – С. 9-14.
8. Кузич-Березовський І. Королева Олена-Ольга – політик, реформатор і господар Русі-України // Жінка і держава / Іван Кузич-Березовський. - Варрен : Накладом Анастасії і Йосифа Білоусів, 1970. – С. 13-66.
9. Луговий Ол. Княгиня Ольга // Визначне жіноцтво України : історичні життєписи / Луговий Ол. (Овруцький-Швабе). - К. : Дніпро, 1994. – С. 18-21.
10. Луняк Є. Горе і велич святої княгині Ольги // Минувшина України в романтичних історіях / Євген Луняк. - К. : Книга, 2011. – С. 57-62.
11. Ольга // Енциклопедія історії України / ред. рада: В. М. Литвин (голова) [та ін.] ; редкол.: В. А. Смолій (голова) [та ін.] ; [НАН України, Ін-т історії України]. - К. : Наук. думка, 2010. - Т. 7. Мл – О. – С. 590.

12. Ольга // 100 знаменитых женщин Украины / В. М. Скляренко [и др.]. - Х. : Фолио, 2008. – С. 325-329.
13. Ричка В. М. Княгиня Ольга / В. М. Ричка. - К. : Альтернативи, 2004. - 336 с. : іл. - (Особистість і доба).
14. Сліпушко О. Жриці влади і любові : (єгипетська цариця Клеопатра і руська княгиня Ольга) / О. Сліпушко. - К. : Аконіт, 2004. - 272 с. : іл. - (Мій погляд).
15. Сніжко В. В. Семантичні образи Великої київської княгині Ольги та Київського собору Святої Софії // Зб. наук. пр. Наук.-дослід. ін-ту українознавства. – 2007. – Т. XIV. – С. 504-524.
16. Хроніка 2000: укр. культурол. альманах. Вип. 67-68: Хрестителі землі руської / редкол.: Ю. Буряк [та ін.] - К. : Фонд сприяння розвитку мистецтв, 2007. - 592 с. – (Спецвип. «Ольга» підгот. в рамках проекту «Духовна скарбниця Православ'я»).

* * *

17. Бедина Н. Н. Образ святой княгини Ольги в древнерусской книжной традиции (XII-XVI вв.) // Древняя Русь. Вопр. медиевистики. – 2007. - № 4. – С. 8-12.
18. Богданов А. П. Княгиня Ольга // Вопр. истории. – 2005. - № 2. – С. 57-72.
19. Гордієнко Д. Хрещення княгині Ольги в контексті обрядової практики візантійської церкви // Ruthenica. – 2006. – Т. V. – С. 12-18.
20. Грачева И. Великая княгиня Ольга: лабиринт родословной и личности // Наука и религия. – 2001. - № 10. – С. 20-23.
21. Демченко Т. Велика. Наймудріша. Свята [княгиня Ольга] // Палітра педагога. – 2002. - № 1. – С. 3-5.
22. Котляр, М. Ф. Княгиня Ольга у давньоруській фольклорній традиції : ["Повість временних літ"] // Укр. іст. журн. - 2010. - № 5. - С. 191-202.

23. Осокина Е. А. Древнейшие тексты, посвященные святой княгине Ольге // Вестн. Рос. гуманитар. фонда. – 2000. - № 3. – С. 176-182.
24. Приходько А. Галерея історичних портретів: видатні жінки Давньоруської держави : [в т. ч. княгиня Ольга] // Рідна шк. - 2009. - № 4. - С. 51-59. - Бібліогр.: 21 назва.
25. Приходько А. Жіночі імена на сторінках історії давньоруської держави : [в т. ч. княгиня Ольга] // Історія в шк. – 2008. - № 4. – С. 27-38.
26. Росовецкий С. Князь Игорь Рюрикович и великая княгиня Ольга: от военно-разрушительного к экономически-созидательному типу организации // Персонал. – 2001. - № 3. – С. 47-53.
27. Сліпушко О. Моя княгиня Ольга // Укр. культура. – 2003. - № 3/4. – С. 24-27.
28. Сніжко В. Етноісторичні процеси на українських теренах. Від Андрія Первозваного до архонтиси Ельги [Ольги] // Наука і суспільство. – 2011. - № 7/8. – С. 14-27 ; 2012. - № 1/2. – С. 19-35.
29. Цалик С. Княгиня Ольга // Президент. – 2000. - № 1/3. – С. 92-99.

